



זה טמפון בכיס שלך?

במקום להחביא ולהשתיק, בואו נדבר על וסת, אומרת
אילנה וייסברג־דורון, מהכותבות בספר החדש "נערות וגופן"

דפנה ארד

חשיפות והרליפות שביניהן". בפתיח היא מספרת על הווסת הראשונה שלה ובהמשך בודקת את היחס אליה בשישה ספרי הדרכה שראו אור בעברית. "האופן שבו ספרי הדרכה מתארים את הווסת הראשונה משפיע על יחסן של הנערות אליה – מחגיגה לסטירה מצלצלת", היא אומרת. "אם מלמדים נערות לראות בווסת משהו מגעיל ומלכלך, הן ימשיכו להתייחס אליה כך וזה ישפיע לא רק על תפיסת הגוף שלהן. כשאנחנו שותפות לגבי חוויה שעוברת עלינו ברבע מתקופת הפוריות, אנחנו עלולות ללמוד להשתיק גם את העצמי שלנו.

"הנערה לומדת על ההסתרה הנדרשת ממנה מאמה וממקורות תרבותיים כמו הספרים האלה. רובם מלמדים הסתרה, הם מתמקדים בהסבר איך להשתמש בתחבושות ובטמפונים או מציגים את הווסת מהיבט רפואי, שמחמיץ את התופעות הרגשיות והגופניות שלה, את האפשרות שהוא פתח להיבדל בין נערות לנשים ובין נערות לבין עצמן. יוצא דופן הוא הספר 'מה קורה לגופי' מאת לינדה ואריאה מדארס (הוצאת זמורה ביתן, 1993) ובו המחברות והנערות שראיינו מספרות על חוויית הווסת הראשונה שלהן. מצד אחד המדריך הזה מלמד כיצד להסתיר את הווסת במסגרת חוקי החברה הנהוגים. מצד שני הוא מראה איך למרוד בחוקים ולשים במרכז את החוויות של כל נערה".

● איך התרשמת מ'איילת מקבלת' של דפנה שריר בקריאה מהודשת?
"כשקיבלתי אותו לראשונה, התמקדתי בעיקר בתמונות. בראייה ביקורתית, לא פשוט לי עם



אילנה וייסברג־דורון:
"אני לומדת מהווסת שלי על הגוף שלי, הרחם שלי ומצב הרוח שלי"

קרה בחופשה משפחתית בים המלח. אילנה וייסברג הייתה בת עשר, היא הרגישה כאב עמום בשיפולי הבטן וכשהלכה לשירותים גילתה שתחונניה מוכתמים בדם. "הווסת הראשונה שלי הייתה חוויה חיובית מאוד", היא נזכרת. "חיכיתי לה. אמא שלי הכינה אותי לקראתה וקנתה לי את הספר 'איילת מקבלת', שנשמר עד היום על המדף שלי. המשפחה שלי שמחה ואני לא התביישתי. מיד סיפרתי לחברה של אמא שלי, היא שיתפה אותי בחוויית הווסת הראשונה שלה ואני הייתי מאושרת מהשיח הפתוח ומהכניסה אל מעגל הנשיות הבוגרת. אבל אצל נערות אחרות החוויה הייתה שונה: כל נערה מכירה את הדרישה להחביא את התחבושת טוב בכיס או באגרוף קמוץ, כדי שאף אחד לא ישים לב אליה כשהיא הולכת לשירותים, וכמוכן – לא לדבר על וסת בציבור".

בשש השנים האחרונות הווסת הראשונה עומדת במרכזו המחקר של וייסברג־דורון (32), נשואה טרייה מתל-אביב. עבודת דוקטורט שהיא כותבת בבית הספר למדעי התרבות באוניברסיטת תל-אביב, בהנחיית ד"ר אורלי לובין, עוסקת בווסת בספרות המערבית ובתרבות החוותית. זה המשך ישיר של עבודת המאסטר שלה, שעסקה בווסת בספרות העברית.

וייסברג־דורון תרמה מאמר לספר החדש "נערות וגופן" (הוצאת מאגנס. עורכות: עינת לחובר, עינת פלד ומיכל קומם), "וסת והתנגדות בספרות ההדרכה הישראלית לנערות: הסתרות,



”כשגבר אומר: 'הבנתי, את כועסת, זה הזמן הזה בחודש', הוא משתמש בווסת כדי להשתיק אישה”

שלנו, איך נשים בזמן וסת חוות אותה, האופנים שבהם הטקסטים האלה שופטים אותן ואיך אנחנו מכינות את עצמנו לנוכח היחס הזה.”

● **איך הסביבה מגיבה לעיסוק שלך בנושא?**
”בהתחלה לא לכולם היה קל, אבל המבוכה חלפה לאט-לאט. כשפגשתי את בעלי, דותן, הוא הגיב באופן הכי חיובי ומקבל שאפשר. הוא הסביר לחבריו על חשיבות המחקר: נשים חוות וסת לאורך זמן כה רב, ובמקום לדבר עליה הן עסוקות בהסתרה. ההורים שלי, שעלו ממולדובה בשנות ה-70, לא ידעו איך להגיב לנושא, אבל לפני שבועיים אמא שלי שימחה אותי כשהציעה לי לחקור איך הקוסמונאוטיות הראשונות חוו מחזור בחלל.”

● **הווסת שלך משפיעה עלייך?**
”לפעמים היא כואבת ולפעמים קצת דולפת, אבל באופן כללי אני מתייחסת אליה באופן חיובי. היא דבר חי ומשתנה והזדמנות להתבונן פנימה. אני לומדת ממנה על הגוף שלי, על הרחם שלי ועל מצב הרוח שלי.” ■

צילום: צביקה טישלר, אימז' / Gettyimages/71



אייל מקבל

איך היה נראה העולם אילו הייתה הווסת נחלת הגברים?

ב-1978 כתבה הפמיניסטית הנודעת גלוריה סטיינמ מאמר למגזין ”מייז”; מה היה קורה אילו גברים היו מקבלים וסת ונשים לא? שאלה. התשובה ברורה בעיניה: וסת הייתה הופכת מושא לקנאה, לאירוע גברי ראוי: גברים היו מתרברבים במשך הווסת שלהם ובכמות שלה. נערים היו מדברים על הווסת הראשונה כעל טקס מעבר נחשק, שהיה נחגג בחלוקת מתנות, בטקסים דתיים, בסעודות משפחתיות ובמסיבות. הקונגרס היה מממן מכון לאומי לחקר כאבי וסת כדי למנוע אובדן ימי עבודה. רופאים היו מפנים את מרב מאמצי המחקר לטיפול בהתכווצויות. תחבושות היגייניות היו ניתנות חינם, במימון הממשלה.

הספר הזה. הוא אכן מדבר על הווסת וחושף אותה כך שנערות יכולות ללמוד ממנו, וכשאיילת מספרת לאבא שלה על הווסת הוא שמח בשבילה. מנגד, הספר קורא לניקיון; להתקלה, לשים פד וכך להרגיש הרבה יותר טוב.”

● **יש אפשרות אחרת?**

”הווסת היא משהו שקורה לנו, וזה בסדר. אני כותבת על ה-Free Bleeders, קבוצת אקטיביסטיות בארצות-הברית שבוחרות לא להשתמש בשום אמצעי ספיגה. הן מדממות באופן חופשי וחשוף כמחאה. זה לא מתאים לכל אחת, אבל בעיני העיקר הוא לדבר על זה, לא חייבים להתביא את התחבושות בדרך לשירותים – אני לא מחביאה אותה – ולהשתיק את זה כל הזמן. מנגנון ההסתרה וההשתקה ניזון מהתרבות הפטריארכלית במערב. כשגבר אומר: 'הבנתי, את כועסת, זה הזמן הזה בחודש', מבלי לדעת אם הוא צודק, הוא עושה מהלך של חשיפת הווסת לשם הסתרה והשתקה של נשים. אנחנו לומדות להשתיק חלקים מעצמנו. ביהדות זה מועצם בדיני הנידה, הפרישה ואיסור הנגיעה. הטאבו היהודי על הווסת קיים גם אצל חילוניות, שצריכות ללכת לטבול במקווה לפני שהן מתחתנות ולשמוע הרצאה בנושא.”

● **היה לך קל למצוא אזכורים לווסת בתרבות הפופולרית?**

”לא. אין כמעט עיסוק בה. בספרות היא מופיעה באופן מרומז וחלקי. בקולנוע ובטלוויזיה נדיר מאוד לראות וסת. התפקיד שלי בתור חוקרת הוא לגלות את האופנים שבהם היא מוצגת בתרבות